

Erasmus+

ARCHIMEDES

Õpirände mõju analüüsimisest ühe uuringu tulemuste näitel Erasmus+ KA1

Juta Jaani, Jaanika Piksööt,
prof Halliki Harro-Loit
Tartu Ülikooli
ühiskonnateaduste instituut

Õpirände mõju ja jätkusuutlikkus

Uuring „Õpirände mõju ja jätkusuutlikkus“ on osa Leedu, Poola, Soome, Saksamaa ja Eesti agentuuride (edaspidi konsortsium) koostöös planeeritud uuringust *Transnational Cooperation Activity on the Erasmus+ Comenius longitudinal analysis* “Impact and Sustainability of the Erasmus+ Programme Key Action 1 Mobility Projects for School Education Staff”, mida koordineerib Leedu riiklik agentuur.

Õpiränne (i.k. *learning mobility*) on õppimise eesmärgil ühest riigist teise siirdumine, kusjuures õppimine ei pea tingimata toimuma koolipingis ega kindla õppekava alusel. Õpiränne üldhariduses on osalemine täienduskoolituskursusel või konverentsil, töövarjuks minek või õpetamine välismaal.

Uuringu eesmärk

Eesmärk: kirjeldada õpirände kogemusi ja välja tuua edu faktorid ning probleemid.

Teemad: (1) õpirände korraldamine; (2) õpirändel saadud kogemuse rakendamine ja levitamine; (3) kooli juhtkonna toetus ja õpetajatepoolne initsiatiiv; (4) õpetajate professionaalse arengu valdkonnad ning nende mõju õpilaste õpitulemustele ja koolikultuurile.

Andmekogumise meetodid:

- Veebipõhine küsitlus (õpirändes osalenud ja mitte osalenud õpetajad, õpilased, lapsevanemad).
- Eduloo koolide dokumentide analüüs ja intervjuud (õpirändes osalenud ja mitte osalenud õpetajad, kooli juht).
- Fookusgrupi intervjuud (koolide juhid).

Uuringu valim

Veebipõhise küsimustiku täitmises osales 23 õpirändes osalenud Eesti kooli:

- 112 Erasmus+ õpirändes osalenud koolitöötajat;
- 175 Erasmus+ õpirändes mitteosalenud koolitöötajat;
- 466 (vähemalt 15-aastast) õpilast;
- 222 lapsevanemat.

Viidi läbi 19 fookusgrupi- või individuaalset intervjuud neljas eduloo koolis (Viimsi, Vääna, Pae ja Ahtme) ja 4 fookusgrupi ja 3 individuaalintervjuud (sh Skype vahendusel) koolijuhtidega. Kokku 70 kooli töötajaga, neist 21 olid koolijuhid, 24 õpirändes osalenud (8 õpetajat töövarjuna) ja 25 mitteosalenud õpetajat.

Veel enne taotluse kirjutamist ...

- Strateegiliste dokumentide või hetkeolukorra analüüs.

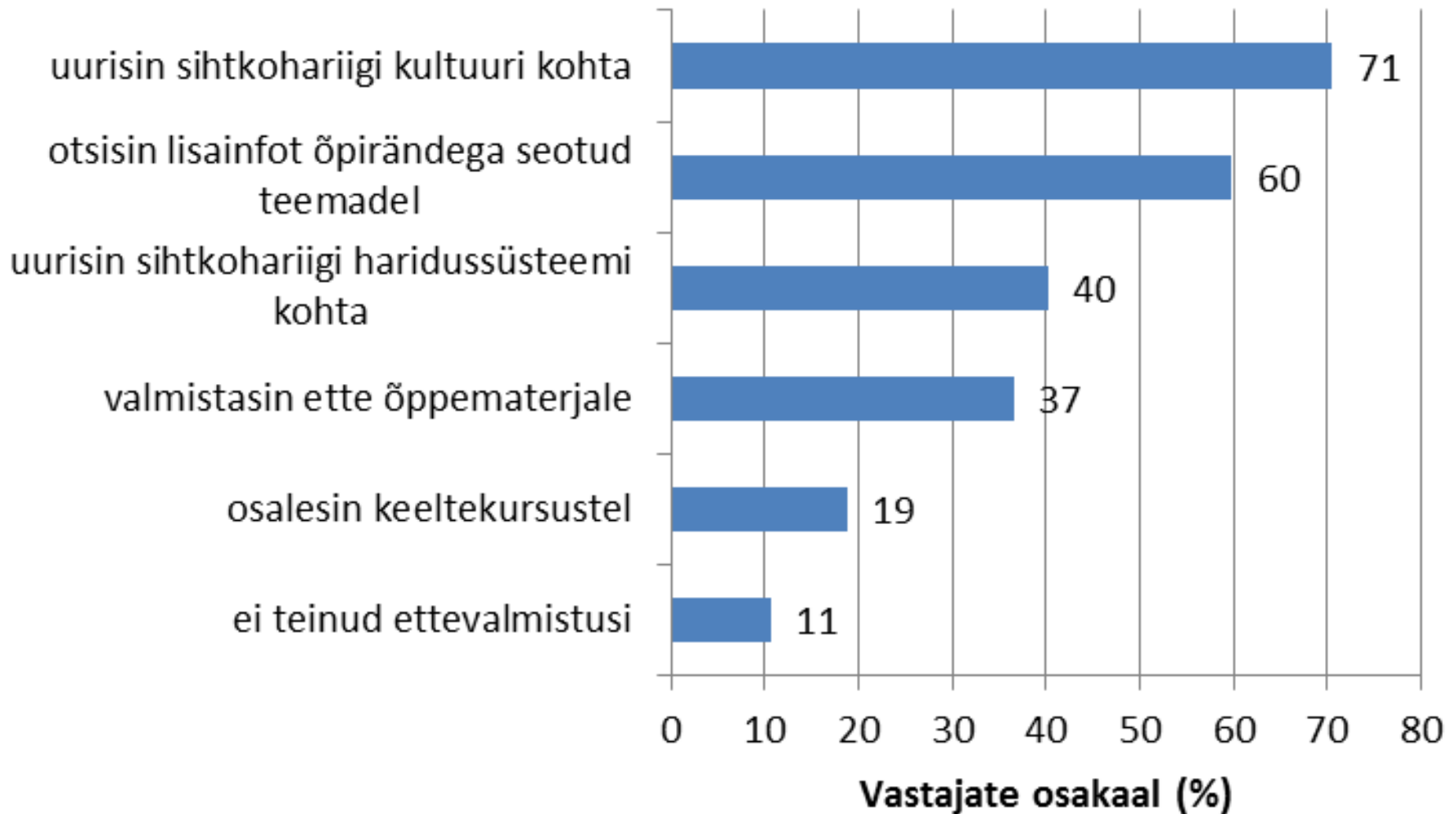
Õpirände projekti kirjutamisel oleme igal aastal lähtunud kooli konkreetsetest vajadustest, parendamist vajavatest valdkondadest, et fookust hoida.

- Võimalike ideede arutelu, ebarealistlikud või ülejõu käivad ideed jäetakse kõrvale (hiljem vähem motiveerimist). Veendumus, et õpiränne on parim võimalus soovitud eesmärgi saavutamiseks.

Kui projekti eesmärk ei ole lõpuni läbi mõeldud, arutatud, ehk isegi vaieldud, miks seda tehakse, siis projekt ebaõnnestubki. Lihtsam ja ajasäästlikum on projekt põhjalikult läbi arutada, sh konstruktiivselt kritiseerida ning esitatud arvamusi arvesse võtta, kui hiljem hakata õpetajaid projekti läbiviimisel motiveerima.

Käin välja mõtte, mida siis kogu kollektiiviga ühiselt arutame ning vajadusel heidame ka kõrvale, kui ei sobi või ei jaksa ellu viia, et initsiatiiv ei jääks minu kanda.

Ettevalmistused õpirändeks

Õpetajate (N=112) ettevalmistused õpirändeks

Õpirände väljundid

- Püstitatud eesmärgiga kooskõlas olev väljund, näiteks teadmised, oskused, ideed, motivatsioon, õppematerjalid, tegutsemismudel, kogemus, dokument, kontakt, veendumus, et ollakse õigel teel, ühisel mõtleva meeskonna kujundamine.

Siiani töötasime lihtsustatud õppekava järgi, edaspidi hakkame töötama ka toimetuleku ja hooldusõppe õppekavade järgi. Õpetajatel ei olnud kogemust hooldusõppe õppekava alusel töötamisega. Eesmärgiks oli ette valmistada õpetajaid tööks hooldusklassi õpetamiseks. Sügisel hakkab üks õpirändes käinud õpetaja õpetama hooldusklassis.

Eestis ei ole erivajadustega koolide õpetajatele võimalusi täienduskoolituseks, eripedagoogilised täienduskoolitused on mõeldud kas tavakooli õpetajatele või väga teoreetilised ning ei aita meie õpetajaid.

Õpirände eesmärk ja fookus

- Selge, realistlik ja kooli vajadustest tulenev projekti eesmärk ja kindel fookus. Fookuse valimisel on oluline leida tasakaal kooli vajaduste ja osalejate isiklike huvide vahel.

Kooli sisehindamisest tuli välja neli peamiselt LAK-õppega seotud parendamist vajavat valdkonda. Sellest lähtuvalt kavandas kool projekti tegevusi ja otsis sobivaid koostööpartnereid.

Väga väärtuslik oli tagasiside, et kirjutage nii, nagu on, ärge püüdke üldiselt või keeruliselt sõnastada – selged tegevused, mida väljavalitud koolitused toetavad.

Kooli eesmärgid püüan siduda konkreetsete õpetajate huvidega ja seejärel koolitusvõimalustega, ehk siis projekti eesmärk kujuneb kahest komponendist kokku. Koos võimalusega kaasneb ka kohustus anda oma panus antud teema arendamisele.

Fookuse hoidmiseks määrame läbiva teema (kujundav hindamine), millele ootame siis konkreetseid pakkumisi õpetajatelt - seda enam saab muutus tuge.

Põhjalik ettevalmistus

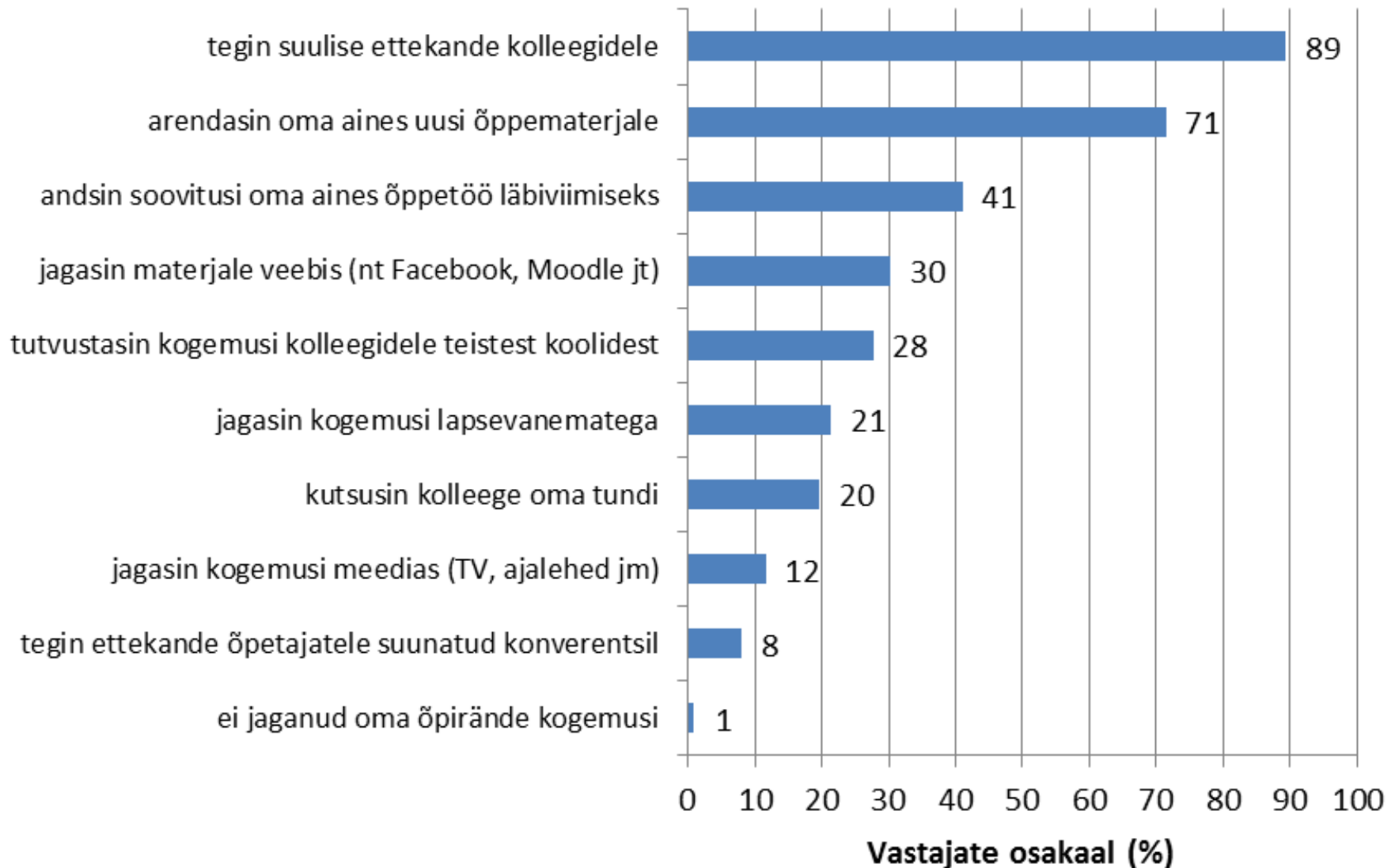
- Hoolikas ettevalmistustöö projekti igas etapis: idee kavandamisest kuni kogemuste levitamiseni.

Valmistume kõigeks alati põhjalikult ette, nt ettekanded, koolitused või kogemuste jagamise ning küsimustele vastamise mõtleme ja harjutame eelnevalt turvalises keskkonnas ja vahel rollimängude abil läbi, et ebaõnnestumist ennetada.

- Õppimine protsessist ja kogemustest, sh projektitaotlustele saadud tagasiside analüüs ja ebaõnnestumiste reflekteerimine.

Iga tegevuse korraldamise juures õpime, millised nüansid on projekti juures tegemata jäänud. Tahaks, et kõik kiiresti käivituks ja muutused toimuksid kiiresti, aga kool on aeglaselt muutuv, protsess võtab aega.

Kogemuste levitamine

Õpetajate (N=112) õpirändes saadud kogemuste levitamise viisid

Õpirände mõju

- Suurem grupp inimesi, kes jagavad sama ideed

Õpirände tulemused on mõjusamad, kui osaleb mitu inimest, sest nad jagavad, tulemus jõuab teiste inimesteni tugevamalt, rohkem. Töövarjudeks oleme pannud 2-3 inimest, kes saavad koos minna, kohapeal näevad erinevaid asju. See on hea võimalus kujundada meeskonda, sest tekib sünergia, vahetatakse mõtteid nähtu üle, tekivad ideed, kuidas edasi minna ning veedavad ühiselt aega.

- Hea koolikliima ja meeskonnana töötamise harjumus

Meie kool ja õpetajad on ka üldiselt uuendustele avatud, käime õppimas teiste kogemustest, et seda enda koolile sobitada ja saada uus tulemus, käiakse ka välisriikides enda kogemust tutvustamas. Direktor on LAK-teemaga algusest peale kursis ja võimeline kaasa rääkima, on täisväärtuslik meeskonna liige, kes läheb vajadusel ka tundi andma.

- Tegevuste jätkusuutlikkus

Oluline on enda jaoks läbi mõelda, mis projekti tulemusel muutub ja ka jätkutegevused oleksid ette näha, näiteks tantsuvahetund on meil siiani elujõus.

Õpirände mõju

Rahvusvahelised projektid on osa meie koolikultuurist. Rändajatel tekib ühtekuuluvustunne, mis mõjub hästi üldisele rahulolule ja tööga rahulolule ning koolikliimale, see on palju laiem mõju, kui üks meetod, mille keegi kaasa tõi.

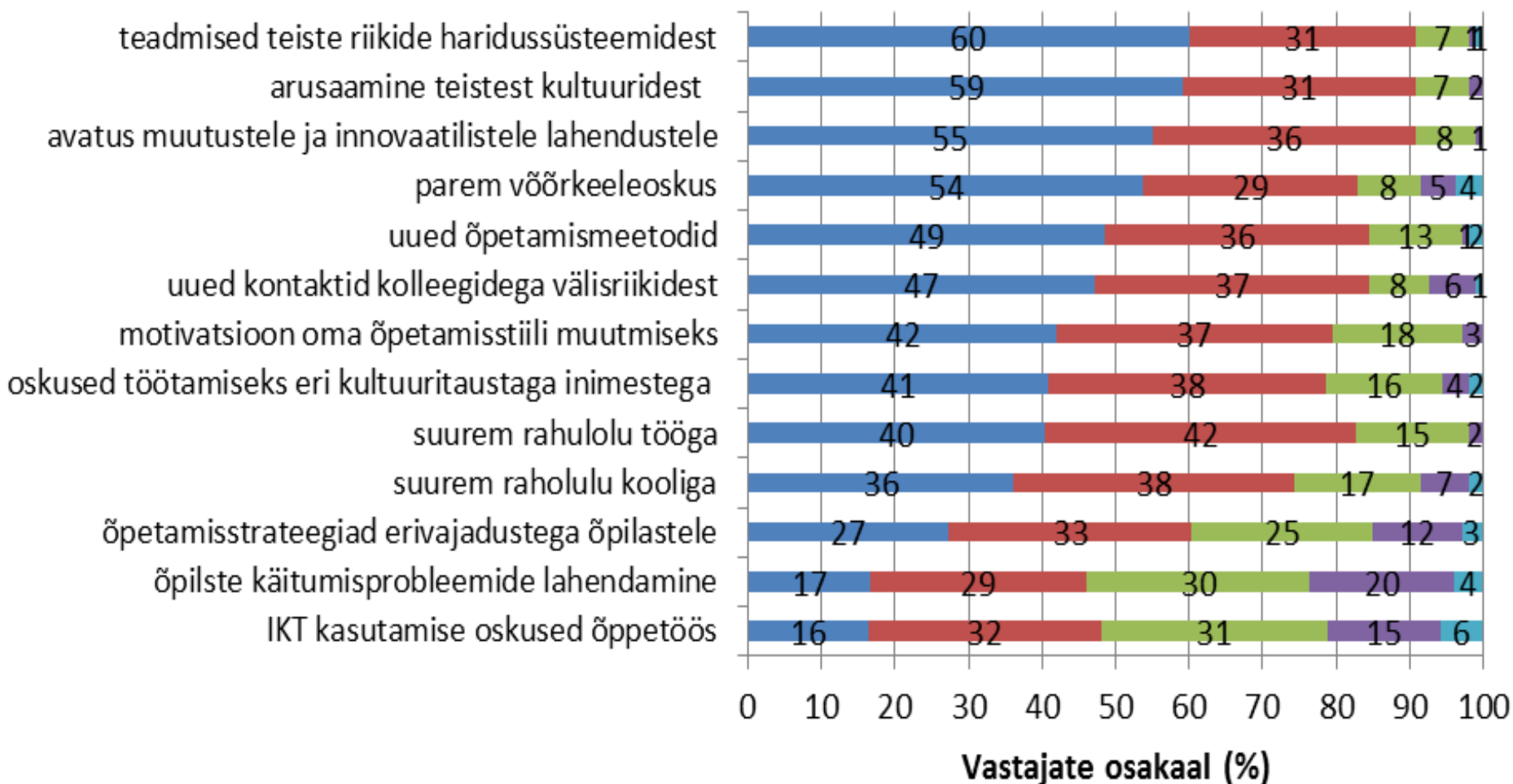
Koos teiste haridusuuendustega on õpiränne aidanud saada uusi ideid, neid tunnis katsetada ja seeläbi muuta tunnis toimuvat õpetust mitmekülgsemaks (valikute ja võimaluste pakkumine IKT, iseseisva töö ja projektõppe kaudu, paindlikkust ja individuaalset õpet) ning see on muutnud ka õpilasi – neid avardanud ja rohkem enda õppimise eest vastutama pannud.

Kaudselt andis projekt meile meeskonnana tegutsemise kogemuse ja ühise hingamise.

Kooli eesmärk on muutunud selgemaks.

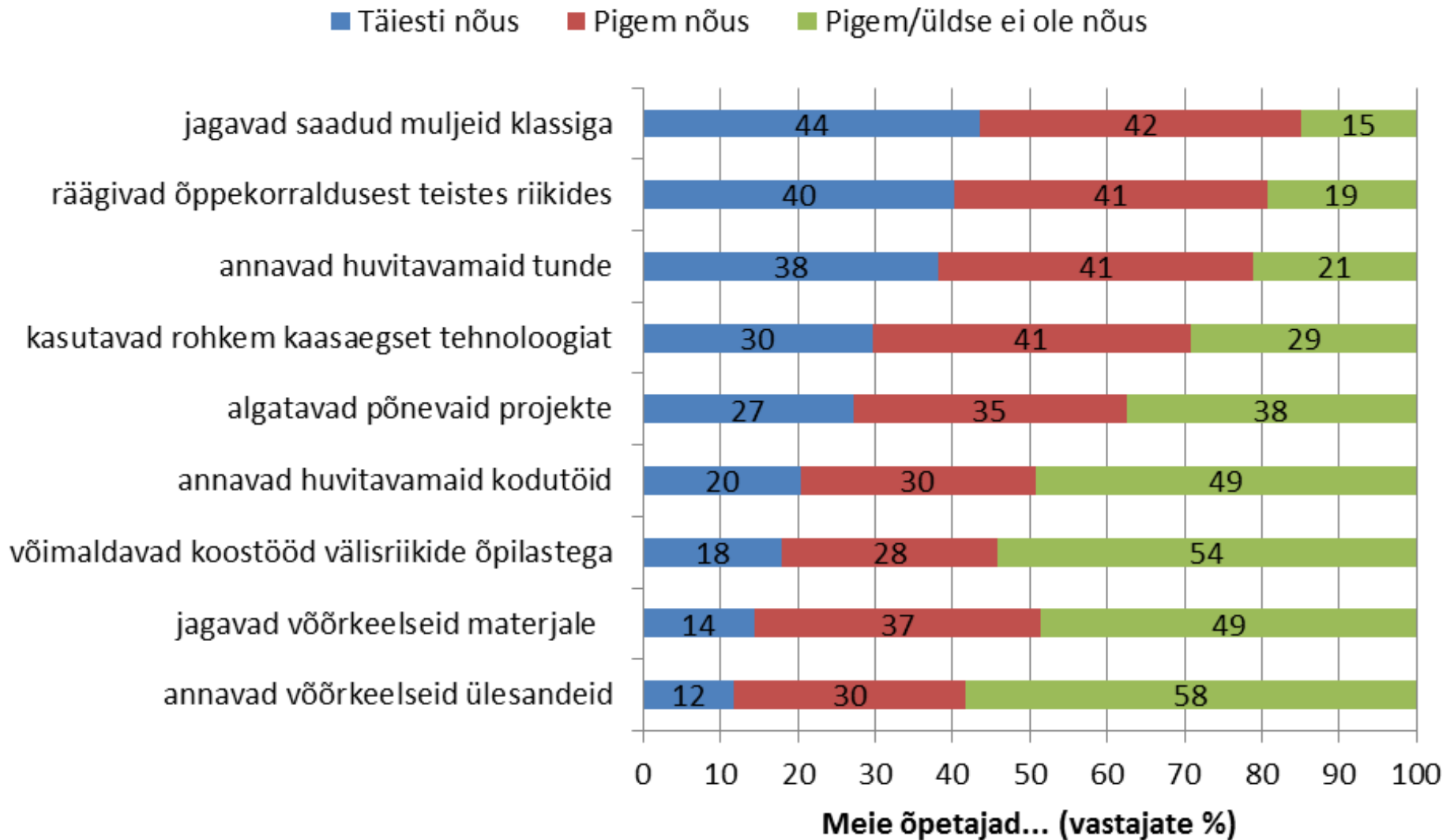
Õpirändest saadav tulu

■ Täiesti nõus ■ Pigem nõus ■ Osaliselt nõus, osaliselt mitte ■ Pigem ei ole nõus ■ Üldse ei ole nõus

Õpetajate (N=112) hinnangud õpirändega omandatud teadmiste, oskuste jm arengule

Õpirändejärgsed muutused klassis

Õpilaste (N=466) hinnangud õpetajate tegevusele pärast õpirännet

Kokkuvõtteks

Õpirändega võiks toetada kooli **kõige olulisemate** eesmärkide saavutamist, võttes korraka ette pigem vähem tegevusi, aga mõeldes ja põhjalikult arutades need hästi läbi igas projekti etapis

varasema tegevuse/vajaduste analüüs, arutelu ja idee valik

↓
projekti kirjutamine

↓
meeskonna valik ja ettevalmistamine

↓
projekti läbiviimine

↓
tulemuste rakendamine ja levitamine

↓
mõju hindamine

Vajadus õpetada hooldusõppe õppekavade järgi, milleks õpetajatel ei ole varasemat kogemust.

Eesmärk - ette valmistada õpetajad tööks hooldusklassis õpetamiseks.

3 õpetajat osalevad 2 nädala jooksul töövarjuna õpirändes hooldusklassis toimuva õpetamisega tutvumiseks.

Uuel õppeaastal alustab esimene õpirändes käinud õpetaja õpetamist hooldusklassis. Töövarjuna hooldusklassi tegevustes osalemine on andnud töö alustamiseks vajaliku kogemuse ja enesekindluse ning veendumuse, et töö hooldusklassis on õpetajale sobiv.

Tegevuse analüüs, hooldusklassis tööd alustavate kolleegide nõustamine, vajadusel täiendavate koolituste planeerimine.

Lõpetuseks, varuge kannatust!

Uuenduste juurutamine toimus ettevaatlikult, kaasates vanemaid ja väikest osa õpetajatest. Asi tehti väikeses mastaabis korralikult ära, et tekiks usaldus, et tegemist ei ole kampaania korras läbiviidava tegevusega, vaid see toob kaasa positiivse kogemuse kõigile osapooltele, sh vanemate rahulolu, et lapsed on edukad ja õpivad hästi, suudavad eesti keeles aineid õppida, mitte ainult eesti keelt ning et vene keeles aineid õpetavad õpetajad ei kannatanud. Keelekümbluse juht tegi ära suure töö nõustamise valdkonnas, koolitas välja noored õpetajad, kes tahtsid hakata midagi suuremalt tegema, sellest, mida juba oskavad, edasi minna ja seda teistega jagada.

Kindel nägemus ja arusaam, mida peab tegema ja kuhu jõudma ning mida on selleks vaja (www.vanadpildid.net)